

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2025-04-24
Besvaras senast
2025-04-30 kl. 12.00

Till utbildningsminister Johan Pehrson (L)

2024/25:1096 Omedelbara åtgärder för att stärka den akademiska friheten i Sverige

Sveriges utbildningsminister Johan Pehrson välkomnar amerikanska forskare hit med följande ord: ”Det går ju rätt vilt till i Vita huset och det är väldigt dåligt för forskningen där. Då ska vi ju säga bara: Se här, Amerika! Välkomna hit. Vi kan erbjuda tillit. Vi har akademisk frihet.”

Miljöpartiet instämmer i välkomnandet av amerikanska forskare, men vi vill se tydliga stöd för forskare som även i andra länder hotas på grund sitt fria utövande av högre utbildning och forskning. Vi vill se en migrationslagstiftning som underlättar att utbilda sig här, forska här och etablera sig och sin familj här samt utökning av program som Researchers at Risk och Students at Risk.

Vi vill också se ett starkare skydd för den akademiska friheten i Sverige. För i sanningens namn kan en del av det som händer i USA hända även här. Det har till och med redan hänt.

Våren 2023 förkortade regeringen mandatperioden för universitetens styrelser från tre år till 17 månader med bara några dagars varsel. Bara några månader senare drog regeringen med mycket kort varsel in forskningsmedel avseende utvecklingsforskning som redan fördelats till Vetenskapsrådet och där granskning av redan inskickade ansökningar inför beslut om fördelning pågick.

I statsbudgeten för 2024 gjordes besparingar på alla statliga myndigheter, vilket också drabbade högskolorna. Ministrar har också gjort detaljerade uttalanden om vilka kurser som är önskvärda inom såväl folkbildning som högre utbildning.

Regeringen har utrett tillståndet för den akademiska friheten på landets lärosäten, med det uttalade syftet från dåvarande utbildningsministern att granska cancellerings- och wokekulturen. När utredningens resultat kom våren 2024 visade det sig, till ingens förvåning, att det största hotet mot den akademiska friheten är politisk påverkan.

Regeringen har fyllt forskningspropositionen med orden ”akademisk frihet” men har endast en åtgärd planerad, nämligen att utreda lärosätenas associationsformer. Det är en otillräcklig åtgärd, som inte heller stärker den akademiska friheten i närtid.

Sammanfattningsvis är det väl sådär med både tilliten och den akademiska friheten i Sverige.

När Johan Pehrson med öppna armar nu välkomnar amerikanska forskare hit med just argument om tillit och akademisk frihet så har jag en enkel fråga till utbildningsministern:

Vilka åtgärder planerar ministern och regeringen att vidta i närtid för att stärka skyddet för både forskning och högre utbildning i Sverige under den här mandatperioden?

.....

Camilla Hansén (MP)

Överlämnas enligt uppdrag

Lena Lindbäck